

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS LIETUVOS RESPUBLIKOS APSKAITOS INSTITUTO
STANDARTŲ TARYBA**

**N U T A R I M A S
DĖL VERSLO APSKAITOS STANDARTŲ PATVIRTINIMO**

2004 m. spalio 27 d. Nr. 11
Vilnius

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos apskaitos instituto standartų taryba **n u t a r i a** patvirtinti pridedamą 18-ąjį verslo apskaitos standartą „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“.

STANDARTŲ TARYBOS PIRMININKAS

GINTARAS ČERNIUS

PATVIRTINTA

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos
apskaitos instituto standartų tarybos
2004 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 11

18-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „FINANSINIS TURTAS IR FINANSINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI“

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nustatyti finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų pripažinimo, įvertinimo, apskaitos ir pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką.

2. Šis standartas taikomas visoms finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų rūšims, išskyrus:

2.1. investicijas į dukterines ir asocijuotas įmones, kurioms taikomi verslo apskaitos standartai: 14-asis – „Verslo jungimai“, 15-asis – „Investicijos į asocijuotas įmones“ ir 16-asis – „Konsoliduota finansinė atskaitomybė ir investicijos į dukterines įmones“;

2.2. pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartis gautinas sumas ir įsipareigojimus, kuriems taikomas 20-asis verslo apskaitos standartas „Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda“;

2.3. atidėjimus ir neapibrėžtuosius įsipareigojimus, kuriems taikomas 19-asis verslo apskaitos standartas „Atidėjimai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir turtas bei pobalansiniai įvykiai“;

2.4. finansinį turtą ir finansinius įsipareigojimus, atsirandančius iš išvestinių finansinių priemonių, tokių kaip finansiniai pasirinkimo sandoriai, būsimieji sandoriai, išankstiniai sandoriai ir pan., kuriems taikomas 26-asis verslo apskaitos standartas „Išvestinės finansinės priemonės“;

2.5. finansinius įsipareigojimus, atsirandančius iš draudimo sutarčių.

3. Jei tam tikros rūšies finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų apskaitai yra skirtas kitas verslo apskaitos standartas, jie registruojami apskaitoje ir parodomi finansinėje atskaitomybėje to standarto nustatyta tvarka.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Aktyvioji rinka – rinka, kurioje prekiaujama tos pačios rūšies prekėmis ar paslaugomis, nesunkiai galima rasti norinčius (ketinančius) jas pirkti ar parduoti ir kurioje rinkos dalyviai gali gauti informacijos apie kainas.

Amortizuota finansinio turto savikaina – ilgalaikio finansinio turto įsigijimo savikaina, atėmus atgautą pagrindinės sumos dalį, pripažinus sukauptą skirtumo tarp įsigijimo savikainos ir išpirkimo sumos amortizaciją ir atėmus to turto nuvertėjimo sumą.

Amortizuota finansinio įsipareigojimo savikaina – ilgalaikio finansinio įsipareigojimo savikaina, atėmus grąžintą pagrindinės sumos dalį ir pripažinus sukauptą skirtumo tarp savikainos ir išpirkimo sumos amortizaciją.

Atpirkimo sandoris – finansinio turto perleidimo kitai šaliai už pinigus arba kitą priimtina atlygį sandoris, tuo pačiu įsipareigojant atpirkti finansinį turtą per nustatytą laikotarpį ir nustatytomis sąlygomis.

Apskaičiuotų palūkanų metodas – būdas apskaičiuoti amortizuotą savikainą, taikant finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo apskaičiuotų palūkanų normą.

Apskaičiuotų palūkanų norma – finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo vidinė pelno norma, diskontuojanti planuojamų mokėjimų srautą iki balansinės vertės.

Faktoringas – įmonės gautinų sumų pardavimo sandoris.

Finansinio turto amortizacija – sistemingas skirtumo tarp finansinio turto įsigijimo savikainos ir jo išpirkimo sumos paskirstymas per visą disponavimo šiuo turtu laiką, koreguojant pajamas.

Finansinio įsipareigojimo amortizacija – sistemingas skirtumo tarp finansinio įsipareigojimo savikainos ir atsiskaitymo (išpirkimo) sumos paskirstymas per visą šio įsipareigojimo turėjimo laiką, koreguojant sąnaudas.

Finansinis įsipareigojimas – įsipareigojimas sumokėti pinigus arba atsiskaityti kitu finansiniu turtu.

Finansinis turtas – turtas, kurį sudaro pinigai, sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą iš kitos šalies, kitos įmonės išleisti vertybiniai popieriai.

Finansinis turtas, skirtas parduoti – finansinis turtas, kuris buvo įsigytas parduoti arba siekiant gauti pelno iš jo kainos svyravimų, ir kitas finansinis turtas, kuris nepriskiriamas prie finansinio turto, laikomo iki išpirkimo termino, ar paskolų ir gautinų sumų.

Finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo termino – finansinis turtas, turintis nustatytą jo išpirkimo terminą, su fiksuotais arba galimais nustatyti mokėjimais, kurį įmonė ketina ir gali laikyti iki nustatyto išpirkimo termino, išskyrus paskolas ir gautinas sumas.

Finansinio turto nuvertėjimas (nuostolis dėl vertės sumažėjimo) – suma, kuria finansinio turto balansinė vertė yra didesnė už sumą tikėtiną atgauti už tą turtą.

Gautinos sumos – finansinis turtas, kuris atsiranda pardavus prekes ar kitą turtą ar suteikus paslaugas.

Gautos paskolos – finansinis įsipareigojimas, kuris atsiranda pasiskolinus pinigų.

Ilgalaikis įsipareigojimas – įsipareigojimas, už kurį įmonė privalės atsiskaityti vėliau nei per vienerius metus nuo balanso sudarymo datos.

Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus.

Pinigų ekvivalentai – trumpalaikės (iki trijų mėnesių) likvidžios investicijos, kurios gali būti greitai iškeičiamos į žinomas pinigų sumas ir kurių vertės pasikeitimo rizika yra nereikšminga. Investicijos į nuosavybės vertybinius popierius nėra priskiriamos pinigų ekvivalentams.

Skolos vertybiniai popieriai – vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų turėtojo teisę nustatytais terminais gauti iš tokių vertybinių popierių išleidusio asmens vertybinio popieriaus nominaliąją vertę atitinkančią sumą, palūkanas ar kitą gražos ekvivalentą.

Suteiktos paskolos – finansinis turtas, kuris atsiranda paskolinus pinigų.

Tikroji vertė – suma, už kurią gali būti apsikeista turtu ar paslaugomis arba kuria gali būti užskaitytas tarpusavio įsipareigojimas tarp nesusijusių šalių, kurios ketina pirkti / parduoti turtą arba užskaityti tarpusavio įsipareigojimą.

Trumpalaikiai įsipareigojimai – įsipareigojimai, už kuriuos įmonė privalės atsiskaityti per vienerius metus nuo balanso sudarymo datos arba per vieną įmonės veiklos ciklą.

III. FINANSINIS TURTA

4. Finansiniam turtui priskiriami pinigai ir jų ekvivalentai, sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą iš kitos įmonės ir kitos įmonės išleisti vertybiniai popieriai.

4.1. Pinigai ir jų ekvivalentai – įmonės kasoje ir sąskaitose bankuose esantys pinigai ir jų ekvivalentai įvairia valiuta. Pinigų ekvivalentams gali būti priskiriamos trumpalaikės (iki trijų mėnesių) likvidžios investicijos į vertybinius popierius, kelionės čekiai ir kitas finansinis turtas, atitinkantis pinigų ekvivalentų apibrėžimą. Jei įmonei sudarius trumpalaikio kreditavimo sutartį, leidžiama atlikti išlaidų operacijas, viršijančias pinigų likutį įmonės sąskaitoje banke, finansinio turto vertė lygi nuliui, sąskaitos likučio viršijimas pripažįstamas finansiniu įsipareigojimu.

4.2. Sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą iš kitos įmonės – gautinos sumos už parduotą produkciją, suteiktas paslaugas ar paskolas, išankstiniai mokėjimai už finansinį turtą ir kitos pagal sutartis užregistruotos finansinės skolos įmonei.

4.3. Kitų įmonių išleisti vertybiniai popieriai – kitų įmonių akcijos, obligacijos ir kiti vertybiniai popieriai, kurie įsigijami siekiant gauti ekonominės naudos.

5. Balanse finansinis turtas skirstomas į ilgalaikį ir trumpalaikį:

5.1. ilgalaikiam finansiniam turtui (išskyrus gautinų sumų ir suteiktų paskolų einamųjų metų dalį) priskiriama:

- 5.1.1. ilgalaikės investicijos į kitas įmones;
- 5.1.2. suteiktos ilgalaikės paskolos;
- 5.1.3. po vienerių metų gautinos sumos;
- 5.1.4. kitas finansinis turtas, kuris atitinka ilgalaikio turto apibrėžimą;
- 5.2. trumpalaikiam finansiniam turtui (įskaitant gautinų sumų ir suteiktų paskolų einamųjų metų dalį) priskiriama:
 - 5.2.1. trumpalaikės investicijos į kitas įmones;
 - 5.2.2. suteiktos trumpalaikės paskolos;
 - 5.2.3. per vienerius metus gautinos sumos;
 - 5.2.4. pinigai ir jų ekvivalentai;
 - 5.2.5. kitas finansinis turtas, kuris atitinka trumpalaikio turto apibrėžimą.
- 6. Pinigai paprastai rodomi balanso trumpalaikio turto dalyje. Tačiau, jei pinigų naudojimo laikas apribojamas daugiau nei vieneriems metams, pvz., pinigai laikomi indėlių sąskaitoje, jie turi būti rodomi ilgalaikio finansinio turto dalyje.
- 7. Finansinio turto įvertinimas priklauso nuo turto įsigijimo tikslo. Įvertinimo tikslais finansinis turtas skirstomas į keturias grupes:
 - 7.1. skirtą parduoti;
 - 7.2. laikomą iki išpirkimo termino;
 - 7.3. suteiktas ilgalaikes paskolas ir gautinas sumas (įskaitant ilgalaikių paskolų ir gautinų sumų einamųjų metų dalį);
 - 7.4. suteiktas trumpalaikes paskolas ir gautinas sumas.
- 8. Finansinio turto, skirto parduoti, pavyzdžiai gali būti supirktos paskolos ar kitos gautinos sumos, kitų įmonių akcijos, obligacijos ar kiti vertybiniai popieriai, kuriuos įmonė įsigyja prekybos tikslais. Prie finansinio turto, skirto parduoti, taip pat priskiriamas ilgalaikis finansinis turtas, kurį įmonė nusprendžia parduoti per vienerius metus nuo finansinės atskaitomybės sudarymo datos.
- 9. Finansinio turto, laikomo iki išpirkimo termino, pavyzdžiai gali būti obligacijos su nustatyta fiksuota palūkanų norma ir nustatyta išpirkimo data, jei obligacijų turėtojas ketina jas laikyti iki išpirkimo termino ar atgauti iš esmės visą jų balansinę vertę. Nuosavybės vertybiniai popieriai nelaikomi finansiniu turtu, laikomu iki išpirkimo termino, kadangi jų galiojimo terminas dažniausiai yra neribotas.
- 10. Finansinis turtas, kurį galima parduoti, priskiriamas iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui tik tada, kai jį įsigijusi įmonė ketina ir sugebės jį laikyti iki išpirkimo termino, nepasinaudodama galimybe jį parduoti.
- 11. Finansinis turtas nepriskiriamas iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui, jei:
 - 11.1. įmonė ketina laikyti finansinį turtą neribotą laiką;
 - 11.2. įmonė yra pasirengusi parduoti finansinį turtą;
 - 11.3. emitentas turi teisę išpirkti finansinį turtą už sumą, kuri yra reikšmingai mažesnė nei jo amortizuota savikaina.
- 12. Suteiktų ilgalaikių ir trumpalaikių paskolų ir gautinų sumų pavyzdžiai gali būti pirkėjų, paskolų gavėjų, darbuotojų ir kitos finansinės skolos įmonei.
- 13. Finansiniam turtui nepriskiriami išankstiniai apmokėjimai už nefinansinį turtą, pavyzdžiui, ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį, atsargas ar paslaugas.

IV. FINANSINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

- 14. Prie finansinių įsipareigojimų priskiriami sutartiniai įsipareigojimai sumokėti pinigus arba atsiskaityti kitu finansiniu turtu.
- 15. Finansinių įsipareigojimų pavyzdžiai gali būti mokėtinos sumos už gautas prekes ar paslaugas, paskolos ir palūkanos, gauti išankstiniai mokėjimai už parduodamą finansinį turtą.
- 16. Įmonės įsipareigojimas išleisti savo įmonės nuosavybės vertybinius popierius ar jais atsiskaityti nėra finansinis įsipareigojimas, kadangi įmonė neįsipareigoja mokėti pinigų ar perduoti kito finansinio turto.

17. Konvertuojamosios obligacijos iki jų pavertimo paprastosiomis akcijomis apskaitoje registruojamos ir balanse rodomos finansinių įsipareigojimų dalyje.

18. Privilegiuotosios akcijos, nors jos ir turi finansinių įsipareigojimų požymių, priskiriamos įmonės nuosavam kapitalui.

19. Balanse finansiniai įsipareigojimai skirstomi į ilgalaikius ir trumpalaikius:

19.1. ilgalaikiams finansiniams įsipareigojimams (išskyrus einamųjų metų dalį) priskiriama:

19.1.1. po vienerių metų mokėtinos sumos;

19.1.2. kiti finansiniai įsipareigojimai, kurie atitinka ilgalaikio įsipareigojimo apibrėžimą.

19.2. trumpalaikiams finansiniams įsipareigojimams (įskaitant ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalį) priskiriama:

19.2.1. per vienerius metus mokėtinos sumos;

19.2.2. kiti trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai, kurie atitinka trumpalaikių įsipareigojimų apibrėžimą.

20. Finansinių įsipareigojimų vertė apskaitoje ir finansinėje atskaitomybėje priklauso nuo jų pobūdžio ir pasirinkto įvertinimo. Įvertinimo tikslais finansiniai įsipareigojimai skirstomi į tris grupes:

20.1. susijusius su rinkos kainomis;

20.2. ilgalaikius, kurie nesusiję su rinkos kainomis;

20.3. trumpalaikius, kurie nesusiję su rinkos kainomis.

21. Finansiniai įsipareigojimai priskiriami susijusiems su rinkos kainomis, jei jų vertės kitimas yra susijęs su tam tikrų vertybinių popierių tikrosios vertės arba vertybinių popierių rinkos indekso, nustatančio šių vertybinių popierių tikrąją vertę, kitimu.

22. Finansinių įsipareigojimų, susijusių su rinkos kainomis, pavyzdžiai:

22.1. iš kitos įmonės pasiskolinti ir laikinai aktyviojoje rinkoje parduoti vertybiniai popieriai, kuriuos pasiskolinusi įmonė vėliau turės gražinti skolintojui, išpirkusi juos aktyviojoje rinkoje pagal paskutinę skelbiamą rinkos kainą. Šie finansiniai įsipareigojimai dažniausiai atsiranda siekiant gauti ekonominės naudos iš trumpalaikio vertybinių popierių kainos sumažėjimo;

22.2. sutartinis įsipareigojimas, kurio suma kinta proporcingai viešai skelbiamam vertybinių popierių rinkos indeksui.

V. PIRMINIS FINANSINIO TURTO PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS

23. Finansinis turtas apskaitoje turi būti registruojamas tik tada, kai įmonė gauna arba pagal vykdomą sutartį įgyja teisę gauti pinigų ar kitą finansinį turtą. Planuojami sandoriai, gautos garantijos ir laidavimai įmonės turtu nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio turto apibrėžimo.

24. Pirmą kartą pripažindama finansinį turtą, įmonė turi įvertinti jį įsigijimo savikaina. Į finansinio turto įsigijimo savikainą gali būti įtraukiamos ir tiesioginės sandorių sudarymo išlaidos.

25. Įsigijimo savikaina nustatoma pagal už finansinį turtą sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą ar kito perduoto turto vertę. Jei turtas įsigijamas išsimokėtinai per ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį ir sutartyje palūkanos nenurodytos arba jų dydis reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normos, įsigijimo savikaina apskaičiuojama diskontuojant visą mokėtiną sumą iki dabartinės vertės, taikant rinkos palūkanų normą. Skirtumas pripažįstamas palūkanų sąnaudomis visą išsimokėjimo laikotarpį.

26. Mainais gauto finansinio turto įsigijimo savikaina nustatoma prie mainų sutartyje numatytos vertės pridėdant visas su to turto mainais susijusias išlaidas. Jei mainų sutartyje turto vertė nenurodyta, turto įsigijimo savikaina yra lygi mainais atiduodamo turto tikrajai vertei.

VI. PIRMINIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS

27. Finansiniai įsipareigojimai apskaitoje registruojami tik tada, kai įmonė prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigų ar atsiskaityti kitu finansiniu turtu. Planuojami sandoriai, suteiktos

garantijos ir laidavimai, kurių dar nereikia vykdyti, įmonės įsipareigojimais nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio įsipareigojimo apibrėžimo.

28. Pirmą kartą pripažindama finansinį įsipareigojimą, įmonė turi įvertinti jį savikaina, t. y. gauto turto ar paslaugų verte. Su sandorių sudarymu susijusios išlaidos pelno (nuostolių) ataskaitoje turi būti pripažįstamos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kai jos susidaro.

29. Sudarius mainų sandorį atsiradusio finansinio įsipareigojimo savikaina nustatoma pagal mainų sutartyje nurodytą vertę. Jei mainų sutartyje naujai prisiimto įsipareigojimo vertė nenurodyta, įsipareigojimo savikaina lygi mainais gauto įsipareigojimo tikrajai vertei.

VII. PASKESNIS FINANSINIO TURTO ĮVERTINIMAS

30. Kiekvieną kartą sudarant finansinę atskaitomybę finansinis turtas turi būti iš naujo įvertinamas:

30.1. skirtas parduoti – tikrąja verte;

30.2. ilgalaikės paskolos ir gautinos sumos (įskaitant ilgalaikių paskolų ir gautinų sumų einamųjų metų dalį), ir finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo termino, – amortizuota savikaina;

30.3. trumpalaikės paskolos ir gautinos sumos – įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimą (nuostolį dėl vertės sumažėjimo).

31. Investicijos į vertybinius popierius, kurių kaina aktyviojoje rinkoje neskelbiama ir kurių tikrosios vertės negalima nustatyti, finansinėje atskaitomybėje turi būti įvertintos įsigijimo savikaina, atėmus nuvertėjimą (nuostolį dėl vertės sumažėjimo).

32. Finansinis turtas, kuris nevertinamas tikrąja verte ir turi nustatytą išpirkimo terminą, turi būti vertinamas amortizuota savikaina, taikant apskaičiuotų palūkanų normos metodą.

33. Įmonės suteiktos ar perpirktos ilgalaikės paskolos ir po vienerių metų gautinos sumos vertinamos amortizuota savikaina, neatsižvelgiant į tai, ar įmonė ketina jas laikyti iki atsiskaitymo termino.

34. Pasikeitus įmonės planams ar galimybėms finansinis turtas priskiriamas kitai šio standarto 7 punkte nurodytai finansinio turto grupei. Tada turtas turi būti įvertintas iš naujo pagal tai grupei taikomus įvertinimo reikalavimus.

VIII. PASKESNIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ ĮVERTINIMAS

35. Kiekvieną kartą sudarant finansinę atskaitomybę finansiniai įsipareigojimai (išskyrus trumpalaikius, kurie nesusiję su rinkos kainomis) turi būti iš naujo įvertinami:

35.1. susiję su rinkos kainomis – tikrąja verte;

35.2. kiti ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai (įskaitant ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalį) – amortizuota savikaina;

35.3. kiti trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai – savikaina.

IX. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO NURAŠYMAS

36. Įmonė turi nurašyti finansinį turtą (ar jo dalį) tik tada, kai ji netenka teisės kontroliuoti tą turtą (ar jo dalį). Įmonė netenka teisės kontroliuoti turtą tada, kai ji gauna visą sutartyje numatytą naudą, baigiasi teisių galiojimo laikas arba ji perleidžia šias teises kitoms įmonėms. Teisių į finansinio turto kontrolę perleidimo pavyzdys galėtų būti faktoringo sutartis, pagal kurią įmonė perleidžia kitai įmonei teisę atsiimti iš pirkėjų gautinas sumas.

37. Gautinų sumų (skolų) perleidimo sandoris (faktoringas be regreso teisės, kai skolų pirkėjas neturi teisės atsakyti sandorio) laikomas skolų pardavimu ir jos iš karto nurašomos, jei:

37.1. įmonė perleisdama skolas perduoda visą su jų gavimu susijusią riziką ir nėra numatyta atgalinio skolų supirkimo;

37.2. perleidžiamos skolos gali būti patikimai įvertintos (abejotinos skolos, nuolaidos, skolų surinkimo sąnaudų ir pan.);

37.3. nenumatyta, kad skolų pirkėjas gali atsisakyti šio sandorio.

38. Jei skolų perleidimo sandoris neatitinka šių reikalavimų, jis vadinamas skolos perleidimu įkeičiant (faktoringas su regreso teise, kai skolos pirkėjas turi teisę susigrąžinti pinigus iš skolos pardavėjo, jei skolos pardavėjo skolininkas neatsiskaito). Apskaitoje toks sandoris registruojamas kaip skolinimasis, garantuotas užstatu. Šiuo atveju skolos nurašomos gavus visą sutartyje numatytą atlygį.

39. Jei už pinigus ar kitą atlygį teisė į finansinio turto nuosavybę perleidžiama kitai įmonei, tačiau šis perleidimas neatitinka 36 punkte nurodytų nurašymo sąlygų, nuosavybės teisę perleidžianti įmonė sandorį registruoja kaip užstatu garantuotą skolinimąsi. Pavyzdžiui, įmonė sudaro atpirkimo sandorį, pagal kurį perleidžia teisę į nuosavybę kitai įmonei, tačiau turtą tebekontroliuoja, o po tam tikro laiko perleistą teisę į nuosavybę ji išpirks.

40. Nustatant, ar įmonė neteko teisės kontroliuoti finansinį turtą, atsižvelgiama į turto buvimo vietą ir kontrolę. Jei turtą perleidžianti įmonė jį tebekontroliuoja, ji neturi nurašyti šio turto iš savo apskaitos. Pavyzdžiui, įmonės sudaro sandorį, pagal kurį viena įmonė perleidžia kitai įmonei teisę į turto nuosavybę, tačiau neperduoda teisės į to turto teikiamą ekonominę naudą ir įsipareigoja perleistą teisę išpirkti, grąžindama pinigus, o nuosavybės teisę įsigijusi įmonė pajamas gauna tik už pinigų skolinimą.

41. Perleidus ar dėl kitų priežasčių nurašius finansinį turtą ar jo dalį pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomas sandorio rezultatas (pelnas arba nuostolis), jei toks yra.

42. Suteiktą garantiją pripažinus finansiniu įsipareigojimu, iki garantijos galiojimo pabaigos jis įvertinamas tikrąja verte, o jei tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, garantiniame rašte nurodyta suma arba atidėjimo, sudaryto garantijai padengti, suma, ta, kuri iš jų didesnė.

43. Įmonė turi nurašyti finansinį įsipareigojimą ar jo dalį tik tada, kai įsipareigojimas įvykdomas, anuliuojamas ar nustoja galioti.

44. Perleidus ar kitaip panaikinus finansinį įsipareigojimą (ar jo dalį), pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomas sandorio rezultatas (pelnas arba nuostolis), jei toks yra.

45. Jei kreditorius buvo atleidęs skolininką, garantavusį už kitą skolininką, nuo įsipareigojimo mokėti, tačiau skolininkas vėl turi prisiimti įsipareigojimą, kadangi pirminę atsakomybę prisiėmusi šalis savo įsipareigojimą nevykdo, garantiją suteikęs skolininkas turi pripažinti naują finansinį įsipareigojimą, iš naujo įvertintą garantijos tikrąja verte.

46. Jei įmonė perleidžia dalį arba visą finansinį įsipareigojimą kitiems ir taip sukuria naują finansinį turtą ar prisiima naują finansinį įsipareigojimą, perleistasis finansinis įsipareigojimas arba jo dalis nurašomi.

X. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO TIKROJI VERTĖ

47. Finansinio turto ir finansinio įsipareigojimo tikroji vertė gali būti patikimai nustatyta, jei jų tikrosios vertės svyravimai nereikšmingi arba jei įvairių įvertinimų kintamumo tikimybė gali būti tiksliai numatyta ir įvertinta apskaičiuojant tikrąją vertę.

48. Atvejų, kai finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo tikrąją vertę galima patikimai nustatyti, pavyzdžiai gali būti:

48.1. kaina, paskelbta aktyviojoje vertybinių popierių rinkoje;

48.2. kaina, nustatyta nepriklausomo eksperto, ir finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo pinigų srautus galima patikimai įvertinti;

48.3. tikrajai vertei nustatyti taikomas vertinimo modelis, kurio naudojamus duomenis galima patikimai įvertinti, nes jie gaunami iš aktyviųjų rinkų.

XI. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO VERTĖS PASIKEITIMO PELNAS IR NUOSTOLIAI

49. Pelnas ar nuostoliai dėl finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pasikeitimo turi būti įtraukiami į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

50. Finansinio turto, įvertinto amortizuota savikaina, amortizacijos suma, tenkanti ataskaitiniam laikotarpiui, pripažįstama pelno (nuostolių) ataskaitoje finansinės veiklos pajamų (palūkanų) straipsniuose.

51. Finansinio įsipareigojimo, įvertinto amortizuota savikaina, amortizacijos suma, tenkanti ataskaitiniam laikotarpiui, pripažįstama pelno (nuostolių) ataskaitoje finansinės veiklos sąnaudų (palūkanų) straipsniuose.

52. Palūkanos ir nuostoliai, susiję su finansiniais įsipareigojimais, turi būti pripažįstami sąnaudomis pelno (nuostolių) ataskaitoje. Su finansinių įsipareigojimų tikrosios vertės pasikeitimu susijęs pelnas pelno (nuostolių) ataskaitoje turi būti pripažįstamas pajamomis.

XII. FINANSINIO TURTO NUVERTĖJIMAS (NUOSTOLIS DĖL VERTĖS SUMAŽĖJIMO)

53. Ilgalaikio finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jei jo balansinė vertė yra didesnė už tikėtiną atgauti už tą turtą sumą. Kiekvieno balanso datą įmonė turi nustatyti, ar nėra objektyvių prielaidų, kad ilgalaikio finansinio turto (ar turto grupės) vertė gali sumažėti. Jei pasirodo, kad tokių prielaidų esama, įmonė turi apskaičiuoti už tą turtą (ar turto grupę) tikėtiną atgauti sumą ir, sumažinus balansinę vertę, pripažinti nuostolį dėl vertės sumažėjimo.

54. Prielaidos, kad finansinis turtas (ar turto grupė) nuvertėjo, remiasi informacija, kad:

54.1. emitentas turi didelių finansinių sunkumų;

54.2. nesilaikoma sutarties sąlygų, pavyzdžiui, nevykdomi įsipareigojimai, susiję su palūkanų ar paskolos mokėjimais;

54.3. dėl ekonominių ar teisinių priežasčių, susijusių su skolininko finansiniais sunkumais, skolintojas suteikė skolininkui nuolaidų, kurių priešingu atveju nebūtų daręs;

54.4. yra didelė tikimybė, kad emitentas bankrutuos arba bus atlikta kitokia jo reorganizacija;

54.5. turto vertės sumažėjimo nuostolis buvo pripažintas ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu;

54.6. dėl finansinių sunkumų šio turto rinka nėra aktyvi;

54.7. ankstesnė patirtis rodo, kad nebus atgauta visa gautinų sumų vertė.

55. Jei tikėtina, kad įmonė negalės atgauti gautinų sumų (pagrindinės sumos ir palūkanų) ar iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto, turi būti pripažįstamas nuostolis dėl vertės sumažėjimo (t. sk. abejotinos skolos). Nuostolio suma turi būti įtraukta į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

56. Kiekvieno reikšmingo finansinio turto vieneto vertės sumažėjimas vertinamas ir pripažįstamas atskirai. Panašaus finansinio turto grupės vertės sumažėjimas gali būti vertinamas ir pripažįstamas bendrai.

57. Turto vertės sumažėjimas gali būti apskaičiuojamas remiantis turto tikrąja verte, nustatyta pagal rinkoje skelbiamą kainą.

58. Finansinio turto, kuris apskaitomas amortizuota savikaina, vertės sumažėjimas nustatomas taikant apskaičiuotų palūkanų normą. Jei paskolai, gautinai sumai ar iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui sutartyje numatyta kintamoji palūkanų norma, apskaičiuotų palūkanų norma atgautinai vertei nustatyti gali būti taikoma vidutinė pagal sutartį numatytų palūkanų norma.

59. Jei turtas yra įkeistas ir yra tikėtina, kad bus prarasta teisė jį išpirkti, vertės sumažėjimą turto savininkas vertina remdamasis užstato tikrąja verte.

60. Jei per paskesnį laikotarpį turto nuvertėjimo ar abejotinos skolos suma sumažėja, nurašytoji finansinio turto suma turi būti atstatoma. Po nurašytosios sumos atstatymo finansinio turto balansinė vertė neturi viršyti įsigijimo ar amortizuotos savikainos, kuri būtų buvusi, jei vertės sumažėjimas nebūtų buvęs pripažintas. Atstatytoji suma turi būti įtraukta į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

61. Finansinio turto, kuris neregistruojamas tikrąja verte todėl, kad jo tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, balansinė vertė kiekvieno balanso datą turėtų būti patikrinta, ar nėra jo

vertės sumažėjimo požymių. Tai atliekama remiantis tikėtinų diskontuotų grynujų pinigų įplaukų analize. Jei finansinio turto vertės sumažėjimo požymių yra, nuostolio dėl jo vertės sumažėjimo dydį parodo skirtumas tarp to turto balansinės vertės ir už jį atgautinos sumos.

XIII. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

62. Finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte turi būti atskleista ši informacija:

62.1. finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų apskaitos politika:

62.1.1. finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų pripažinimo kriterijai;

62.1.2. investicijų apskaitos metodai;

62.1.3. pinigų ir pinigų ekvivalentų apibūdinimas;

62.1.4 finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų įvertinimo būdai ir prielaidos, nulėmusios jų pasirinkimą. Šio standarto 34 punkte nurodytais atvejais turi būti pateikta lyginamoji informacija pagal senąjį ir naująjį įvertinimo būdus bei jų pakeitimo priežastis;

62.2. finansinio turto, skirtu parduoti, grupės įsigijimo savikaina ir tikroji vertė ir finansinių įsipareigojimų, susijusių su rinkos kainomis, tikroji vertė. Jei šių finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų grupių tikroji vertė nenustatoma arba nustatoma, bet nerodoma balanse, turi būti nurodomos priežastys, dėl kurių tikroji vertė nenustatoma ar nerodoma;

62.3. pelno (nuostolių) ataskaitoje pripažintas pelnas ir nuostoliai dėl finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų vertės pasikeitimo;

62.4. taikytos diskonto normos;

62.5. ilgalaikio finansinio turto įsigijimo savikaina, balansinė vertė ir jos kitimas per ataskaitinį laikotarpį;

62.6. sugrupuotos kitoms įmonėms suteiktos paskolos, nurodant valiutą, palūkanas, atgavimo terminus, gautus užstatus ir pan.;

62.7. finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo termino, jo išpirkimo terminai, palūkanos;

62.8. pinigų, kurių naudojimas apribotas ilgesniam nei vienerių metų laikotarpiui, suma;

62.9. stambiausios gautinų sumų grupės ir abejotinos skolos;

62.10. pinigų ekvivalentų sumos;

62.11. mokėtinos skolos ir gautos paskolos pagal jų padengimo laikotarpius, atskirai nurodant skolinius įsipareigojimus, kurių įvykdymas užtikrintas valstybės garantija ir (arba) įmonės turtu.

XIV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

63. Jei pirmą kartą taikant šį standartą ankstesnių finansinių metų lyginamosios informacijos nėra, tokios informacijos pateikti nebūtina.

64. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2005 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę. Standartas gali būti taikomas ir sudarant 2004 metų finansinę atskaitomybę.
